

Prenova regionalne politike v Sloveniji

Tradicija regionalnega planiranja in raziskovanja sega v Sloveniji v sedemdeseta leta pravkar minulega stoletja in se torej ponaša s številnimi teoretičnimi, raziskovalnimi kot tudi aplikativnimi dosežki. Vloga geografske stroke je pri tem vselej imela eno od vodilnih vlog, ki je skupaj z drugimi strokami, omogočala, zdaj že uveljavljeno, interdisciplinarno povezovanje številnih znanstvenih disciplin v okviru regionalnega planiranja. Podobno kot številna področja družbenega delovanja je bilo tudi področje regionalne politike nenehno izpostavljeno spremembam, ki smo jim priča tudi v obdobju po osamosvojitvi Slovenije. Morda najpomembnejša sprememba v preteklem desetletju je odločitev za ponovno uveljavitev vidika celovitega načrtovanja na regionalni ravni in opustitev enostranske opredelitve demografsko ogroženih območij kot edine oblike območij z razvojnimi problemi, ki zahtevajo ukrepe regionalne politike. Prisotnost interdisciplinarne podpore raziskovalne sfere v tem procesu je bila izjemno pomembna, kar dokazujejo tudi številne objave v različnih strokovnih revijah. Tudi razprave, ki jih prinaša ta številka kažejo na velik pomen, ki ga ima interdisciplinarni pristop pri obravnavanju vprašanj regionalnega razvoja. Strnjen prikaz kompetentnih strokovnih pogledov na prenovu in sedanji trenutek v oblikovanju in izvažanju regionalne politike je posebej dobrodošel v trenutku, ko se zaključuje delo na pripravi temeljnih razvojnih dokumentov Republike Slovenije kot so Strategija gospodarskega razvoja, Strategije regionalnega razvoja in Državni razvojni program za obdobje 2002–2006.

Uveljavitev tržnega gospodarstva je obnovila diskusije o vlogi regionalne politike kot odgovora na dilemo med ekonomsko učinkovitostjo in socialno pravičnostjo. S pospeševanjem regionalnega razvoja smo skušali pogosto predvsem blažiti razlike v razvitosti posameznih območij v Sloveniji. Razprave in analize, zbrane v tem zborniku pričajo, da se posledice tržnega gospodarstva kažejo tudi v povečevanju razlik med slovenskimi pokrajinami. Te podrobno predstavljajo posamezni prispevki, ki z različnih vidikov osvetljujejo korenine procesov in struktur, ki vplivajo na nastajanje razlik med posameznimi območji Slovenije.

Potrebe po prenovi regionalne politike, ki so se pokazale v letu 1994 in dolga pot njihovega uveljavljanja, kažejo, da gre za prepletanje tako učinkovitosti ukrepov in instrumentov države kot tudi zmožnosti in pripravljenosti lokalnih okolij za uporabo različnih razvojnih spodbud. Odsotnost koor-

diniranega delovanja različnih sektorskih politik, ki mu regionalno načrtovanje ponuja smiselne okvire, je postala vedno bolj očitna v procesu približevanja EU kot tudi globalizacije svetovnega gospodarstva. Zato je odločitev za uveljavitev načel celovitosti izvajanja regionalne strukturne politike na celotnem ozemlju Republike Slovenije, partnerstva v obliki sodelovanja med državo in lokalnimi skupnostmi ter sodelovanje javnega in zasebnega sektorja, programskega usmerjanja razvojnih spodbud za namene, utemeljene v usklajenih regionalnih razvojnih programih in projektih ter vrednotenja učinkov razvojnih spodbud z nadzorom zakonitosti postopkov njihovega dodeljevanja in trošenja ter ugotavljanja njihove uspešnosti po primerljivih evropskih statističnih metodah, ključno za uspešno vključitev Slovenije med polnopravne članice EU. Prepričani smo, da so s takšnim pristopom dani tudi potrebni pogoji za zagotovitev trajnostnega razvoja na celotnem območju Republike Slovenije.

S prejemom zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja v letu 1999 in podzakonskih aktov v letu 2000 prenova regionalne politike dobiva jasne temelje, vendar je njeno uresničevanje kot vedno odvisno od številnih dejavnikov, njihove zavezanosti skupno postavljenim ciljem in zagotavljanju predvidenih pogojev ter virov, ki bodo na razpolago za njihovo uresničevanje. Izvajanju tako prenovljene regionalne politike zakon namenja najmanj 1% družbenega bruto proizvoda Republike Slovenije kot tudi dokaj obsežen del sredstev iz okvira programov predpristopne pomoči EU državam kandidatkam, saj sredstva za področje ekonomske in socialne kohezije ter čezmejno sodelovanje dosegajo petino letne kvote, ki je dodeljena Sloveniji. Kljub zaostrenemu javnofinančnemu položaju predvidevamo, da bo podpora ukrepom regionalne politike ena od prioritet državnega proračuna v naslednjih letih.

Odziv na prenovu regionalne politike je tesno povezan s problematiko uvajanja pokrajinske delitve Slovenije, ki ostaja eno pomembnih odprtih vprašanj prihodnjega razvoja slovenske države. Uvajanje nove statistične členitve Republike Slovenije s sprejemom uredbe o standardni klasifikaciji teritorialnih enot, ki omogoča evropskim merilom primerljivo členitev slovenskega prostora, moramo v danem trenutku presojati kot funkcionalen pristop, ki ne ovira procesov interesnega povezovanja lokalnih skupnosti. Vsebine, ki so povezane z regionalnim in prostorskim planiranjem tvorijo namreč središčne dejavnosti bodočih pokrajin. Prenova regionalne politike je nedvomno tudi tesno povezana z načrtovano reformo javne uprave in administrativne členitve Slovenije, ki ju prepogosto zanemarimo kot enega

ključnih vzvodov za oblikovanje primernih funkcionalnih omrežij in žarišč. Številna od naštetih vprašanj odpirajo tudi pričujoči prispevki, zato upamo, da bo s to številko Geographice Slovenice ponovno oživila strokovna diskusija o ključnih vsebinah regionalnega razvoja Slovenije, še pred vključitvijo v Evropo regij.

Ivo Piry

Direktor Agencije RS za regionalni razvoj